

Funkcja konwencji onirycznej w kreowaniu świata przedstawionego. Objaśnij ją na wybranych przykładach z różnych epok

Konwencja oniryczna, czyli sposób przedstawiania rzeczywistości poprzez sen, marzenia lub wizje senną, jest jedną z bardziej intrygujących technik literackich. Od wieków fascynuje ona pisarzy, pozwalając na swobodne przenikanie się świata rzeczywistego z iluzorycznym, co prowadzi do stworzenia nowatorskich, wielowymiarowych światów przedstawionych. Oniryzm w literaturze bywa wykorzystywany na różne sposoby – jako narzędzie pogłębiania psychologicznego wizerunku bohaterów, komentowania rzeczywistości społeczno-politycznej, a także do wyrażania ludzkich obaw, pragnień czy refleksji na temat ludzkiej natury. W różnych epokach, konwencja oniryczna spełniała inne funkcje, a jej wykorzystanie było ściśle związane z panującymi trendami literackimi oraz filozoficznymi.

Jednym z wcześniejszych przykładów wykorzystania konwencji onirycznej jest średniowieczna **„Boska Komedia” Dantego**. Poemat przedstawia podróż Dantego przez piekło, czyściec i niebo, a całość rozgrywa się w formie wizji sennych. Sen pozwala autorowi na ukazanie symbolicznej rzeczywistości, w której poszczególne sfery egzystencji (ziemska, boska, diabelska) stają się miejscami pełnymi alegorii i moralnych przestrog. Konwencja oniryczna w tym przypadku pełni funkcję dydaktyczną, wskazując na dualistyczny świat wartości, w którym zło zostaje surowo ukarane, a dobro wynagrodzone. Oniryczna podróż Dantego nie tylko dostarcza materiału do moralnych rozważań, ale również pozwala autorowi na rozwinięcie osobistych wątków, np.

związanych z jego tęsknotą za ukochaną Beatrycze.

W literaturze romantycznej oniryzm nabiera nowych funkcji, związanych z pogłębionym zainteresowaniem psychiką bohatera oraz jego emocjami. Przykładem jest tutaj **„Dziady” Adama Mickiewicza**, szczególnie część III, w której senne wizje odgrywają kluczową rolę w przedstawieniu duchowej drogi bohatera. Konrad, w swojej mesjanistycznej wizji, walczy z Bogiem o losy narodu polskiego, a jego wizje ukazują skrajne emocje, pragnienia i cierpienia. Oniryzm w tej części „Dziadów” pełni funkcję psychologiczną i symboliczną – poprzez wizje senne autor przedstawia głębokie rozterki bohatera, jego poczucie misji, ale także bezsilność wobec losu. W świecie sennym nie obowiązują prawa rzeczywistości, co pozwala na przedstawienie wewnętrznych konfliktów bohatera w sposób sugestywny i pełen metafor. Sny Konrada stają się zatem nośnikami idei romantycznych, takich jak mesjanizm czy indywidualizm, ale również sposobem na ukazanie wewnętrznego rozdarcia bohatera.

Również w literaturze modernistycznej konwencja oniryczna odgrywa istotną rolę. **„Wesele” Stanisława Wyspiańskiego** to utwór, w którym senne wizje, marzenia i halucynacje bohaterów stają się kluczowym elementem budowania świata przedstawionego. Druga część dramatu pełna jest zjaw i postaci onirycznych, które ukazują się bohaterom. Postacie te, jak np. Stańczyk czy Hetman, symbolizują dawne traumy, narodowe mity oraz niemożność działania. Oniryczna konwencja w „Weselu” pełni funkcję krytyczną – pozwala Wyspiańskiemu na obnażenie marazmu i duchowego uśpienia narodu polskiego, a także ukazanie nierealnych marzeń o odzyskaniu niepodległości. Sny i wizje, które przeplatają się z rzeczywistością, stają się symbolem niespełnionych pragnień i iluzji, które rządzą bohaterami. Oniryczny świat „Wesela” wyraża zatem nie tylko indywidualne lęki postaci, ale także staje się metaforą narodowego losu.

W literaturze XX wieku oniryzm został podniesiony do rangi

jednej z najważniejszych technik literackich, szczególnie w nurtach awangardowych, takich jak surrealizm. **Franz Kafka** w swoich opowiadaniach i powieściach, takich jak „**Proces**”, buduje świat, który przypomina koszmar senny. Bohater, Józef K., zostaje wplątany w absurdalny, nieprzewidywalny proces, którego logika nie podlega żadnym regułom rzeczywistości. Czas i przestrzeń w utworze są zniekształcone, a wydarzenia wydają się być oderwane od jakichkolwiek zasad realnego świata. Konwencja oniryczna w „**Procesie**” pełni funkcję egzystencjalną i metaforyczną – Kafka wykorzystuje sen jako narzędzie do ukazania lęków związanych z anonimowością jednostki w biurokratycznym, bezosobowym świecie, gdzie ludzie tracą kontrolę nad swoim losem. Oniryzm u Kafki jest więc wyrazem alienacji, zagubienia i absurdu ludzkiego życia.

Kolejnym przykładem literatury onirycznej, który wpisuje się w nurt modernizmu, jest powieść „**Ulysses**” **Jamesa Joyce’a**. Joyce, podobnie jak Kafka, eksperymentuje z narracją, a jednym z najważniejszych motywów w jego dziele są sny i halucynacje bohaterów, zwłaszcza w rozdziale „**Nighttown**”. Świat snu pozwala Joyce’owi na uwolnienie narracji od tradycyjnych reguł czasu i przestrzeni, co daje mu możliwość przeplatania wątków, symboli i motywów literackich. Oniryzm w „**Ulyssesie**” staje się sposobem na ukazanie złożoności ludzkiej świadomości oraz podświadomości, a także pozwala na głębszą refleksję nad naturą rzeczywistości.

W literaturze współczesnej oniryzm nadal odgrywa istotną rolę, szczególnie w twórczości autorów, którzy podejmują tematykę fantastyczną czy egzystencjalną. „**Sto lat samotności**” **Gabriela Garcíi Márqueza** to doskonały przykład wykorzystania snu i wizji w literaturze realizmu magicznego. W świecie Buendíów rzeczywistość przenika się z fantastyką, a sny, przepowiednie i marzenia pełnią istotną funkcję narracyjną. Oniryczny świat Márqueza nie tylko wzbogaca fabułę, ale również staje się metaforą historii i losu mieszkańców Macondo. Czas i przestrzeń w powieści ulegają deformacjom, a świat

przedstawiony przypomina sen, w którym granice między rzeczywistością a wyobraźnią są zatartymi kategoriami.

Podsumowując, konwencja oniryczna odgrywa w literaturze różne funkcje, zależnie od epoki i kontekstu. Może być wykorzystywana jako narzędzie do ukazywania wewnętrznych przeżyć bohaterów, ich lęków, pragnień, ale także jako sposób na krytykę społeczeństwa czy refleksję nad kondycją ludzką. Współistnienie świata realnego i sennych wizji pozwala na swobodniejsze przedstawienie złożonych treści psychologicznych, filozoficznych i egzystencjalnych, co czyni oniryzm jednym z najbardziej uniwersalnych i wielowymiarowych motywów w literaturze.

Jeśli szukacie pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebujecie korepetycji, konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - fachowa pomoc w pisaniu prac - oczywiście tylko w granicach prawa.